
ศัพท์านุกรม : ความหมายและความแตกต่างระหว่าง

“ASSESSMENT” กับ “EVALUATION”

เยาวดี วิบูลย์ศรี

วคารถณ์ พุฒผลอำนาจ

ในบรรดาคำศัพท์ภาษาอังกฤษต่าง ๆ ที่เราทั้งหลายมักได้ยินได้ฟังหรือได้พบเห็นกันอยู่เป็นประจำในสาขาวิชาการวัดและประเมินผลนั้น ผู้เขียนเห็นว่า มีอยู่อย่างน้อย 2 คำ ที่ควรแก่การสนใจ และน่าจะนำมาพิจารณาร่วมกันเป็นพิเศษในบทความนี้ คือคำว่า “Assessment” กับ “Evaluation” เพราะเหตุว่าทั้ง 2 คำดังกล่าวมีความหมายใกล้เคียงกันมาก จนกระทั่งบางท่านได้นำคำทั้ง 2 นี้มาใช้แทนที่กันไปเลย ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้ว แต่ละคำดังกล่าวมีความหมายไม่เหมือนกัน ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางให้ทราบข้อแตกต่างระหว่าง “Assessment” กับ “Evaluation” ตามทัศนะของนักประเมินผล ผู้เขียนจึงได้เรียบเรียงเรื่องนี้ขึ้นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของคำ “Assessment”

โดยทั่วไปแล้ว คำว่า “Assessment” มีความหมายแตกต่างจาก “Evaluation” กล่าวคือ รากศัพท์เดิมของ “Assessment” มาจากคำว่า “Assess” ซึ่งมีความหมายตามตัวอักษรว่า “to sit beside” หรือ “to assist the judge” และจากความหมายที่มีอยู่เดิมนี้เอง นักประเมินผลจึงได้ให้ความหมายของคำว่า “Assessment” เสียใหม่ โดยกล่าวว่า “Assessment” หมายถึง กระบวนการของการรวบรวมข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถตีความได้ เพื่อใช้เป็นฐานสำหรับ

นำไปสู่การตัดสินใจในขั้นประเมินผล (Evaluation) ต่อไป (Anderson, Ball & Murphy 1975 : 26-27) ตามความหมายข้างต้น จึงเห็นได้ว่า "Assessment" เป็นเพียงกระบวนการส่วนหนึ่งของ "Evaluation" เท่านั้น

นอกจากนั้น นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้อธิบายความหมายของ "Assessment" ไว้คล้าย ๆ กัน ซึ่งพอสรุปได้ว่า "Assessment" หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ของการสังเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลซึ่งนำไปสู่การประเมินคุณค่าตามสภาพการณ์ของบุคคลนั้น ๆ เพื่อให้สามารถอธิบายและเข้าใจบุคคลนั้น ๆ ได้ดีขึ้น (Brown 1983 : 15)

อนึ่ง คำว่า "Assessment" นี้ ได้นำมาใช้ทางด้านจิตวิทยาเป็นครั้งแรกในหนังสือชื่อ *Assessment of Men* ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1948 หนังสือดังกล่าวเป็นรายงานกิจการของสำนักงานบริการยุทธศาสตร์ (Office of Strategic Service) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำหน้าที่คัดเลือกชายฉกรรจ์ให้กับองค์กรพิเศษในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ในระยะเริ่มแรกนี้คำว่า "Assessment" ได้ถูกนำไปใช้ในลักษณะของ "วิธีการประเมินขั้นพื้นฐาน" ซึ่งอาจเป็น "การประเมินแบบโปรแกรม" (Programmatic Assessment) หรือ "การประเมินพหุคุณ" (Multiple Assessment) และโดยเหตุที่วิธีการประเมินขั้นพื้นฐานดังกล่าวประกอบด้วยการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้านเพื่อรวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับบุคคล (Sundberg 1977 : 21) ดังนั้นลักษณะเช่นนี้จึงยังคงปรากฏอยู่ในความหมายของ "Assessment" ทางด้านการศึกษาและจิตวิทยาในปัจจุบันด้วย จึงกล่าวได้ว่า "Assessment" มีลักษณะเป็นการประเมินขั้นต้นในรูปของ Multitrait-Multimethod นั่นก็คือ ในการรวบรวมข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลจะต้องพิจารณาตัวแปรสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกันหลาย ๆ ตัวแปร แล้วใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการในแต่ละตัวแปรเหล่านั้น เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ได้แก่ การทดสอบ การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประเมินค่า (Rating) ตลอดจนการวัดแบบ Unobtrusive เป็นต้น การใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อรวบรวมข้อมูลของตัวแปรแต่ละตัวเหล่านั้นอาจรวบรวมจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง (Multisource) เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการศึกษา อาจารย์รวบรวมจากผู้ให้การอบรม บันทึกประจำวิชาและ/หรือจากการตัดสินใจของหลาย ๆ ฝ่าย แล้วนำผลของผู้ประเมินมารวมกันหรือนำมาหาค่าเฉลี่ย ดังนั้น เป็นต้น

ในทางการศึกษาโดยทั่วไป "Assessment" เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่พยายามวัดคุณภาพและปริมาณการเรียนรู้การสอนโดยใช้เทคนิคของการประเมินแบบต่าง ๆ เช่น การมอบหมายงานให้ทำ

การประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การใช้แบบทดสอบตามวัตถุประสงค์ และการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นต้น (Page, Thomas & Marshall 1977 : 26)

ในทางจิตวิทยา “Assessment” เป็นกระบวนการที่นำมาใช้ทางด้านจิตวิทยาประยุกต์ เช่น ด้านการทดสอบทางการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านคลินิก หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ (Page, Thomas & Marshall 1977 : 26)

2. ความหมายของคำ “Evaluation”

สำหรับคำว่า “Evaluation” ซึ่งเรานิยมแปลว่า “การประเมินผล” นั้น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

1. การมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การตัดสินความเพียงพอของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Shertzer & Linden 1979 : 13)

2. การตัดสินความสอดคล้องต้องกันระหว่างการปฏิบัติกับจุดประสงค์ (Mehrens & Lehman 1984 : 5)

3. การตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือกระบวนการที่คนคนหนึ่งตัดสินความพึงพอใจหรือคุณค่าของบางสิ่งบางอย่าง (Mehrens & Lehman 1984 : 5)

4. การตีความหมายในเชิงปฏิบัติการของบุคคลโดยตีค่าตราค่าในสิ่งนั้น เพื่อตอบคำถามว่า ดีแค่ไหน (Brown 1983 : 14)

5. การนำจำนวนที่ได้จากการวัดมาเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าของจำนวนที่สังเกตได้ (Chase 1978 : 7)

6. กระบวนการค้นหาหรือตัดสินคุณค่าหรือจำนวนของบางสิ่งบางอย่างโดยใช้มาตรฐานของการประเมิน รวมทั้งการตัดสินโดยอาศัยเกณฑ์ภายในและ/หรือเกณฑ์ภายนอก (Good 1973 : 220)

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นว่า “Evaluation” เกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่เสมอ จึงอาจสรุปได้ว่า “Evaluation” เป็นคำที่ใช้ในการอธิบายและตัดสินคุณสมบัติบางอย่างของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมทั้งกระบวนการและโครงการต่าง ๆ เป็นต้น

กระบวนการของการประเมินผล (Evaluation) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ (1) การเลือกคุณสมบัติสำหรับการประเมินผล (2) การพัฒนาและใช้กระบวนการเพื่ออธิบายคุณสมบัติเหล่านั้นอย่างถูก

ต้องแน่นอน และ (3) การสังเคราะห์หลักฐานที่เป็นผลจากกระบวนการเหล่านี้ไปสู่การตัดสินใจขั้นสุดท้าย (Biswas & Aggarwal : 63)

อย่างไรก็ตาม คำว่า "Evaluation" ในปัจจุบัน ได้ครอบคลุมความหมายกว้างขึ้น เช่น ในทางการศึกษา "Evaluation" ได้ถูกนำมาใช้ในด้านประเมินโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความหมายของคำ "Evaluation" ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการรวบรวมและเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจที่สำคัญสำหรับทางเลือกที่เป็นไปได้หลายๆ ทาง (Stufflebeam 1971)

3. ความแตกต่างระหว่าง "Assessment" กับ "Evaluation"

จากความหมายของ "Assessment" และ "Evaluation" ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า "Assessment" เป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานในการตัดสินใจ ส่วน "Evaluation" เป็นกระบวนการในการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลจาก "Assessment" เป็นหลัก ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ "Assessment" เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อน ส่วน "Evaluation" เป็นกระบวนการที่เกิดตามมาภายหลัง ด้วยเหตุนี้ "Assessment" จึงแยกจาก "Evaluation" โดยเด็ดขาดไม่ได้

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ในทางการศึกษาและทางจิตวิทยามักจะใช้คำ "Assessment" ในกรณีที่เหมาะสมสำหรับการประเมินพฤติกรรมเบื้องต้นของบุคคล ส่วน "Evaluation" หมายถึงวิธีการตัดสินใจคุณค่าที่เกี่ยวกับความดีงาม หรือความมีประโยชน์จากพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ อันเป็นกระบวนการตัดสินใจขั้นสุดท้าย (Shertzer & Linden 1979 : 13)

ข้อที่น่าสังเกตก็คือว่า สำหรับกลุ่มประเทศที่อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ นิยมใช้คำ "Assessment" และ "Evaluation" ในความหมายที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือคำ "Assessment" จะใช้ในความหมายของการหาคำตอบว่า นักเรียนเป็นอย่างไร ได้รับผลสำเร็จอะไร ส่วน "Evaluation" ใช้ในการหาคำตอบเพื่ออธิบายผลและประสิทธิผลของการเรียนการสอน ซึ่งตามความหมายดังกล่าวนี้ ย่อมถือว่า "Assessment" เป็นส่วนหนึ่งของ "Evaluation" เช่นกัน แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ไม่ค่อยพบคำว่า "Assessment" เพราะเท่าที่พบปรากฏว่า ในตำราทั้งหลายของชาวอเมริกันมักใช้คำว่า "Evaluation" ในความหมายเดียวกันกับ "Assessment" ด้วย (Rowntree 1977 : 6-7)

บรรณานุกรม

- เขาวดี วิบูลย์ศรี. “การประเมินผลโครงการ” รวมบทความทางการประเมินโครงการ
สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2528.
- Anderson, B., Ball, S., Murphy, R.T. & Associates. **Encyclopedia of Educational
Evaluation.** California : Jossey-Bass, Inc., Publishers, 1975.
- Biswas, A. & Aggarwal, J.C. **Encyclopaedia Dictionary and Directory of
Education.** Vol. I, New Delhi : The Academic Publishers (India).
- Brown, F.G. **Principles of Educational and Psychological Testing.** 3rd ed., New
York : CBS College Publishing, 1983.
- Chase, C.J. **Measurement for Educational Evaluation.** 2nd ed., Massachusetts :
Addison-Wesley Publishing Company, 1978.
- Good, C.V. **Dictionary of Education.** New York : McGraw-Hill Book Company,
1973.
- Mehrens, W.A. & Lehmann, I.J. **Measurement and Evaluation in Education and
Psychology.** 3rd ed., Japan : Holt, Rinehart and Winston, 1984.
- Page, G.I. & Thomas, J.B. with Marshall, A.R. **International Dictionary of Education.**
London : Kogan Page Ltd., 1977.
- Rowntree, D. **Assessing Students How Shall We Know Them ?.** London : Harper
& Row, Publishers, 1977.
- Shertzer, B. & Linden, J.D. **Fundamentals of Individual Appraisal.** Boston : Houghton
Mifflin Company, 1979.
- Stufflebeam, D.L. **Educational Evaluation and Decision-Making.** Bloomington :
Indiana Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation, F.E.
Peacock Publishers Inc., 1971.